עבודת ישראל — מסעי

אלה מסעי בני ישראל וגו'. אל"ה במספרו ל"ו רומז על ו"ק כ"א כלול מכולם עולה ל"ו ועם היכל קודש מכוון באמצע ומצטרף לכל הקצוות. נמצא החשבון ששה פעמים שבע' עול' מ"ב והם מ"ב מסעי בני ישראל בקדוש' שם מ"ב שבו עליית העולמות. וכן הם יצאו ממצרים עד בואם אל ארץ נושבת. והנה אנו רואים כמה מבנ"א אשר היתה נפשם שוקקה לעבוד ה' ולא עלתה להם. וסוד הענין הוא מחמת שלא נטהרו מקודם מחלאת טומאתם ומחטאת נעוריהם ועי"ז לא יכלו לגשת אל הקודש לכן צריך כל אדם החפץ ברצון יוצרו לכבס ולנקות א"ע ולחזור בתשובה על כל מה שעשה מעודו מעשים לא טובים. וכאשר האריכו בזה ס"י ואח"כ יזכה לעשות רצונו לעבוד ה' כראוי. וזה הרמז בא בפסוק אלה מסעי בנ"י. כלומר כן דרך הנסיעה אשר יצאו מארץ מצרים ראשית דבר לצאת מחלאת טומאתו אשר כל הגילולים ועבירות נק' בשם מצרים שהיתה מלאה גילולים וצריך מקודם לצאת מזה. ואח"כ לצבאותם שפי' בזוהר מלת צבאות כמצבי' עביד. דהיינו שאח"כ יוכל לעבוד ה' כרצונו. והשלים הענין ביד משה ואהרן. דהיינו להתקרב אל צדיקי הדור וראשי העם והם ינהיגו אותו בידם כלומר שישפיעו עליו אהבה וירא' לה' וזה הבחי' נק' ידין כי אהבה דרוע' ימינא וגבורה דרועא שמאלא והנה אדו"מו הגאון מה"דב זלה"ה אמר כי כל המסעות שנסעו ישראל העיקר היה לתקן כל המקומות ולהגביה הני"ק מהם. ולכן נכתבו בתורה שמות המסעות והמקומות אשר תקנום בתקנה. וזה ויכתוב משה את מוצאיהם למסעיהם ע"פ ה'. שמשה כתב כל מה שהוציא ני"ק במסעיהם שנסעו. ושנסעו ע"פי ה' ולא נסעו במ"א זולת שהוצרכו לתקן וזהו ואלה מסעיהם למוצאיהם ודפח"ח. והנה פרשה הזאת נק' תמיד בין המצרים שהם נחשבים כ"א יום. כמו שפירש"י וכ"א יום וכ"א לילות הם מ"ב כנגד מ"ב מסעות שצריך לעבור בין המצרים בכמה מסעות לתקן הכל ולעבוד את ה' הגם שהזמן גרמא להיות עצב ונאנח על חורבן בית ה'. עכ"ז יש לחזק א"ע ולטהר לבבו ולעבוד ה' בתורה ותפלה בשמחה בפרט בשעת אמירת שירות ותשבחות. ולהבין זה ע"פי משל ומליצה מדרך מלך ב"וד שיש לו כל מיני טוב ומיני שמחה וגם מנגנים בתוף ומחול וכנור ועוגב ובודאי כאשר טוב לב המלך והוא שרוי בשמחה אין מן הצורך לו אל המשוררי' והמנעימים בקולי קולו' כי בלא"ה יש לו שמחת לב. אכן כאשר לפעמים בא עת עצב ויגון ממקרה אשר הקרהו. אז יקראו הפורטים על נבל לשירם ולזמרם לשמח לבבו ולהצהיל פנים. וכן הנמשל ודוגמא כביכול אל קדושתו ית' שבוודאי משרתיו ברקיע מנעימים לו ומקלסים שמו. רק בזמן שב"המק חרב יש עצב בבתי בראי אז צריכים מי אשר נגע ה' בלבו להתחזק ולכנו' אל בתי גוואי ולהפשיט עצמו מכל מיני עצבות ולשמח כבוד המלך ולומר לפניו אתה מלכנו מעולם וגם עכשיו ותמלוך לעולם ועד והכל כאין נגדך ועלו מושיעים בהר ציון ויאתיו כל לעבדך ויתנו לך כתר מלוכה. וכבר הקדים לנו אדומ"ור ז"ל הנ"ל רמז בפסוק כל רודפיה השיגוה בין המצרים. דהיינו כל מי שרודף להמליך את הבורא יוכל להשיג יותר דוקא בימים אלו בין המצרים למשל כי כשהשר יושב בביתו אז אימתו מוטלת אשר לא כל איש ואיש יכול לבא פנימה. משא"כ אם השר עובר בשוקים וברחובות חוץ לפלטרין שלו אז הוא קרוב לכל קוראיו ויאזין שועת כל הקוראים בשמו. וכן הנמשל לדעת כי בזמן הזה כי כצפור נודדת מקנה וגומר. לכן הרשות נתונה לכל אדם להתקרב אל מלכו של עולם והוא עונה אליהם עכ"ל. ועיקר הענין להתחזק ולאמץ את לבבו בעתים הללו לבלתי יפול ברשת ההתרשלות מעבוד ה' חלילה ואפי' בת"ב שהוא חושך למראה עין. הגם שיש לבכות במר נפש על כל אשר מצאתנו ביום ההוא. מ"מ יש לשמח לב המלך בשמחה העתידה שבו יולד מנחם ויגאלנו במהרה וישמח ה' במעשיו והיתה לו המלוכה כימי קדם. והנה הצדיק איש אלהים מוה' יעקב יצחק אמר פי' הגמרא ביקש רבי לעקור ת"ב שחל בשבת ואמר הואיל ואידחי ידחי ע"ש. פי' שרצה לעקור צרת ת"ב כלל ועיקר ולגלות הקץ ע"י שחל בשבת יום הקדוש והואיל ואידחי ידחי לגמרי. ולכן לא הודו לו חכמים כי אין לדחוק את הקץ עכ"ל. ונוסף עוד על דבריו כי ביקש רבי לעקור ת"ב דהיינו לעשותו עיקר ולהראות גודל מלכות השי"ת דהיינו הגם שצר לנו עד מאוד אנו מתחזקים ומתאמצים ושמחים בשבת במלכותו ועל רחמיו המרובים אנו בטוחים שישוב נדחינו במהרה. וזה הענין הוא עיקר ויותר תענוג לפניו מאשר שאנו שמחים וטובי לב בימים הנגלים ונראים לטובה. ולכן מהתעוררות עיקר ותענוג זה היה בכוחו לדחות את ת"ב ולעקרו ולגלות את הקץ ואמר הואיל ואידחי ידחי. ולא הודו לו חכמים. פי' שהחכמים הודו לו בבחי' ל"א שהוא בחי' אי"ן בבתי גואי אבל עדיין לא היה בכחם לשלשל השמחה לבתי בראי ולגלות הקץ עד שישיענו ה' ויגדיל כח הצדיקים לגלות בחי' אי"ן והשמחה הגנוזה ואז ישמח ה' עמנו אמן:

במדרש ד"א אלה מסעי. למה זכו ליכתב בתורה כל המסעות על שקבלו את בנ"י. עתיד הקב"ה ליתן שכרן. כתי' ישׂשום מדבר וצי' ותגל ערבה ותפרח כחבצת כו' ומה מדבר על שקבל בנ"י כך. המקבל ת"ח לתוך ביתו עאכ"וכ. את מוצא עתיד המדבר

להיות ישוב והישוב עתיד להיות מדבר כו'. שנא' ואשים את הריו שממה כו'. שנא' אשים מדבר לאגם מים. את מוצא עכשיו אין אילנות ועתיד להיות שם שנא' אתן במדבר ארז וגו'. ועכשיו אין דרך במדבר כו' ועתיד להיות שם שנא' אף אשים במדבר דרך וגו'. ואומר והי' שם מסלול דרך ודרך הקודש יקרא לה: עוד במד' שוחר טוב במזמור השמים מספרים ר"ב בשם רש"א מי שאין לו ראש בפני הבריות יש לו ראש בפני הקב"ה שנא' וראש עפרות תבל. הים אין לו ידים כו' הארץ אין לה אזנים כו' ואין לה ידים כו' ע"ש: יבואר ע"ד דאיתא בזוה"ק פר' תצוה בשם הסבא דהילוך בנ"י במדבר מ' שנה הי' כדי להכניע הסט"א הוא שר המדבר תחת הקדושה ולהוציא יקר הקדושה מזלות הקליפה. וכן כשעושי רצונו עובדים אותו ית' ומייחדים שמו בעת הזאת שהוא כמו מדבר נגד ערך קדושת הארץ. ומעלים ניצוצות קדושות בעסק תורתם ומעשיהם הטובים בזה מתרבה גבול הקדושה ומלכותו ית'. וזה פי' ישמח מדבר וצי' ותגל ערבה. הערבה היא בלא טעם וריח רומז על הקדושה השוכנת אתנו בצרותינו. תפרח כחבצלת. כמ"ש בזו"הק אני חבצלת השרון היינו מלכותו ית' באצילות קדשו שהיא חבויה בצלו שמשוררת ומזמרת לפניו כביכול כשר המשתעשע בממשלתו. כן תפרח לעתיד. הערבה היא הקדושה המתפשטת בזה העולם העשי' וכנ"ל. וזה באמת השכר הגדול למדבר שקבל לב"י. וכמו שיש חילוק בגבולות ארץ כן יש חילוק בזמנים. יש עתים וזמנים מסוגלים ובהירים לעבודת הש"י בדעת רחבה ומוחין דגדלות ויש עתים לקטנות כמו בין המצרים וימי טבת ושבט ובקושי להטות אשוריו לעבודתו ית' כ"א בהתגברות והתחזקות גדול. אכן מצד גודל הקדושה הנתגלה בעתים הקדושים הנ"ל אלו השיורין הם מסייעים לעבודה גם בימי הקטנות. וידוע שהגדלות נקרא בשם חכמים. נמצא השיורין הם תלמידי חכמים. וזהו המקבל ת"ח בתוך ביתו. ר"ל שגם בימי הקטנות מתחזקים ומתאמצים א"ע בכל תוקף ועוז לעבודתו ית' עאכ"וכ שנתרומם גבול הקדושה ונכנע הסט"א. וזהו עתיד הישוב להיות מדבר שנא' ואשים את הריו שממה (הריו הוא לשון הריון הגם שהם הרים עמל ויועצים מחשבות רעות על בנ"י הש"י משומם ומהרם עצתם) והמדבר ישוב שנאמר אתן במדבר ארז שיטה והדס היינו מצד עבודתו ית' והתחזקות עי"ז יבוררו המדות חג"ת מדת האבות המכונים בארז שיטה והדס וז"ש עכשיו אין אילנות במדבר ועתיד להיות. כי אדרבה ע"י התאמצות בל"י בימי הקטנות לעבודתו ית' עי"ז מוסיפין כח למעלה כביכול ביתר עוז וישגא אילנא רבא ותקיף דמזונא דכולא ביה נמצא מזה המדבר יבא כל טוב לעמו בנ"י והן הן דברי ר"ב בשם ר"ש מי שאין לו ראש בפני הבריות יש לו לפני המקום כו' כמ"ש הגם שנראה עתים ומקומות שאין להם איברים להתגדל בעבודתו ית' לפניו ית' יש להם ראש וכן שארי ענינים שביאר שם ודבר זה ידוע ומפורסם כי אדרבה הימים הללו מוכנים לעבדו ית' בתוקף ועוז וזה עיקר שעשועו ית' מהם שצריך אומץ גדול והם הכנה לימי אלול ימי רצון הקדושים וזהו עכשיו אין דרך ועתיד להיות רומז להכנת ימי אלול כמ"ש הנותן בים דרך. גם דר"ך גימ' ס"ג קס"א כי בכל עת שאין ניכר התגלותו כ"כ הוא בחי' אהי"ה ר"ל דזמין אנא לאתגליא כן בימי מצרים שאלהותו ית' הוא בבחי' לבושים ושמות כנודע והקדושה המתבררת מתוך הסיגים בימים אלו הם הכנה לימי אלול הבאים וזה אשים במדבר דרך שזהו המדבר הוא התגלות הדרך בימים הבע"ל וידוע שדרך נקרא דרך מפולש ומסלה היא כבושה כמ"ש שיש ימים קדושים המוכנים לעבדו ית' ברוחב לב באמת ויושר והוא כמו דרך ומסלה שנוח לילך בהם מרוב דריכת בנ"א בהם. משא"כ בין המצרים צריך תוקף ואימוץ הלב לעבודתו יתברך בכל מיני התאמצות כידוע שיש כמה אלפים בחינות ומדרגות לעבוד השם יתברך וצריך התחזקות גם במדרגות קטנות וארז"ל במנשה מלך יהודה שתשובתו הי' ע"י יסורין אמר אי עני לי מוטב ואם לאו ח"ו כל אפין שווין וכי יש מדרגה פחותה מזו עכ"ז עי"ז בא לידי תשובה ומדרגות קטנות הנקראים בשם מסלול היינו מסלה קטנה וזהו והי' שם מסלול דרך ודרך הקודש יקרא לה:

בהפטור' שמעו: כי פנו אלי עורף ולא פנים וגו' כי מספר עריך היו אלהיך וגו' הלא מעתה קראת לי אבי וגו' והנה הלשון כפול עורף ולא פנים כי מהידוע מי שפונה עורף הוא עומד בפניו אל צד אחר אלא י"ל דרומז בזה הגם שעומדים לפני ואומרי' תהלות ותפלות כמו ברוך אתה שהוא אמירה לנוכח אבל לבם בל עמם ואז הענין מכונה כי פנו אלי עורף ג"כ דהיינו בזמן שהם אפי' עומדים לפני ולא מכוונים לפנים וגם כשלפעמים מתפללים ועושים מצוה כראוי הם סוברים שבכחם וחכמתם עושים זאת וזה ולא פנים והטעם כי מספר עריך הוא התעוררת שלך. היו אלהיך יהודה אפי' כשאתה מתעורר לפעמים נעשה אתה אלוה אצלך ואמרת בלבבך כחי ועוצם ידי עשה את כל אלה אבל עיקר העבודה להבין כי כל אשר אנחנו עושין רצון יוצרנו הוא ג"כ שלו ומידו נתנו לנו וגם התעוררת הרצון שבקרבנו לעבוד ה' הוא מרצונו הפשוט וז"פ הלא מעתה קראת לי אבי פי' הטוב יהי' כשתקרא לי אבי כי אב פי' רצון מלשון אם תאבו ושמעתם ואז תקרא ותכנה הרצון על שמי כי אני משפיע לך אז ייטב לך כל הימים: